

Biztonságunkért, versenyképességünkért

A hatóságok, ellenőrző szervek helyzetéről

Levegő Munkacsoport

Budapest, 2006. december 4.

A hatóságok, ellenőrző szervek helyzetéről a 2007. évi költségvetési törvényjavaslat tükrében

Bevezetés

Egy modern állam nem nélkülözheti a hatékonyan és széles körűen működő, jól felkészült állami ellenőrző szerveket. A felgyorsult tudományos-technikai és gazdasági fejlődés eredményeként egyre több kockázattal kell szembesülnünk. Az új vegyi anyagok nagy száma, a nukleáris anyagok elterjedése, a növekvő szállítási teljesítmények, a genetikailag módosított termékek megjelenése, a sok veszélyes ipari üzem működése olyan kockázatokat jelent, ami szigorú ellenőrzést és szakmailag magas színvonalon tevékenykedő hatóságokat követel meg. Magyarországon az ellenőrzések számának és mélységének fokozását még az is indokolja, hogy a rendszerváltás óta a piaci szereplők számának és jellege nagy mértékben és állandóan változik. Az eddigi nemzetközi tapasztalatok alapján ismeretes, hogy az állami ellenőrző szerveknek milyen személyi és tárgyi feltételekkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy tevékenységüket megfelelően el tudják látni.

Ezzel szemben Magyarországon az elmúlt időszakban ezeket a szerveket – a környezetvédelmi felügyelőségeket, a természetvédelmi hatóságokat, az ÁNTSZ-t, vízügyi szerveket, a növényvédelmi szolgálatot, a közlekedési felügyeleket, a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőségeket és másokat – átgondolatlanul, folyamatosan és nagy mértékben leépítették, és ezt 2007-ben tovább kívánják folytatni.

Jelen tanulmányunkban ezen folyamatról adunk rövid tájékoztatást, kissé részletesebben kitérve néhány fontos ellenőrző szerv helyzetének alakulására.

Az ellenőrző szervek munkájának jelentősége, gyengítésük veszélyei

Az Európai Unió a csatlakozásunk előtt elégedett volt a közösségi jogszabályok átvételének alakulásával, ugyanakkor minden országjelentésében keményen kifogásolta jogszabályaink végrehajtásának gyengeségét. Ez a helyzet azóta tovább romlott amiatt, hogy a hatóságoknál, állami ellenőrző szerveknél komoly létszámleépítések, pénzügyi megszorítások történtek. Így ezek a szervek már ma is képtelenek megfelelően ellátni a feladatukat. Ennek ellenére a 2007. évi költségvetési törvényjavaslat további leépítéseket irányoz elő. A leépítések azért is megdöbbentőek, mert érdemben nem mérséklék az államháztartás hiányát, a kockázatait viszont beláthatatlanok.

Az állami ellenőrző szerveknél történő pénzügyi megszorítások sokkal nagyobb károkat okoznak, mint amennyi előnnyel járnak: növekszik a bűnözés, erősödnek a társadalmi igazságtalanságok és feszültségek, romlik a lakosság egészségi állapota, kedvezőtlenül alakul az ország megítélése, továbbá csökken az államháztartás bevétele (ezen belül nagyrészt a külföldiektől származó bevétel, azaz az olyan bevétel, ami nem a hazai lakosságot és vállalkozásokat terheli, sőt éppen növeli ez utóbbiak versenyképességét).

Az ellenőrző szervek leépítése csak azoknak kedvez, akik igyekeznek a jogszabályokat megkerülni. Ilyen panaszok folyamatosan érkeznek nemcsak a lakosság, hanem az előírásokat komolyan vevő multinacionális és kisebb hazai vállalatoktól is.

A közigazgatás, az ellenőrző szervek gyengítése biztonságunk felelőtlen kockáztatása. Nem véletlen, hogy az elmúlt időszakban Magyarországon megszorodtak a súlyos egészségi és környezeti károkkal járó események. A pirospaprika botrány, az esztergomi és miskolci vízszennyezések, az augusztus 20-i tragédia, a sok embert érintő szalmonella-fertőzések, az európai viszonylatban rendkívül magas számú személyes sérüléssel járó közlekedési

baleset, az országszerte erősödő tiltakozások a kamionosok szabálytalankodásai ellen szembeütközés jelzik az állami ellenőrzés és számonkérés gyengeségét. Az említett esetek azonban csak a jéghegy csúcsát jelentik. A hiányosságokat nap mint nap közvetlenül tapasztalják például a Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózatának munkatársai, ahová évente több tízezer lakossági bejelentés érkezik.

A kormány a leépítéseket a költségvetési „takarékosággal” próbálja indokolni. Ugyanakkor fel sem mérték, hogy a leépítések miatt mekkora kár éri a társadalmat, vagy mekkora költségek hárulnak majd az államra például a több megbetegedés, a természeti és kulturális értékeink, a közvagyon megsemmisülése és környezetszennyezések miatt. Az intézkedéseket ugyanis semmiféle hatástanulmány, szakmai és társadalmi vita nem előzte meg.

Érdemtelenül kevés figyelem jut arra, hogy a hatóságok leépítése az ügyek elhúzódsához, az ügyintézés színvonalának romlásához és jogbizonytalansághoz vezet. Nem egy külföldi befektetőt riaszt el a lassú, átláthatatlan, a felelősséget ide-oda hárító eljárásrend, amely jobbra az ügyintézők túlterheltségéből, a kiszámíthatatlanságból, az állandó átszervezésekéből, „racionalizálásból” fakad. A tisztességes vállalkozások keserűen tapasztalják, hogy a korrupció és a gátlástalanság kifizetődik, a szankcionálás nemegyszer formálisak, vagy éppen a szabálykövetőket sújtják. Az, hogy az ellenőrzéssel kapcsolatos súlyos hiányosságok a magyar vállalkozók jelentős részét is aggasztja, mi sem mutatja jobban, mint hogy a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 2005-ben közzétett „Javaslatok – 25 pont a 100 lépéshez” című anyagának több pontjában is az ellenőrzések fokozását és minőségének javítását sürgeti.

Az Európai Unió a jogszabályaiban megfogalmazott célkitűzések tényleges elérését várja el a tagállamoktól. Tehát a feladatunk nem csupán a közösségi szabályok hazai jogba való átültetése, a megfelelő jogalkotási lépések megtétele. A célok eléréséhez szükséges és arra alkalmas szervezetrendszer, ellenőrzési mechanizmus és jogalkalmazási gyakorlat kialakítása is alapvető jelentőséggel bír. Amennyiben ez nem történik meg, illetve sérül, az Európai Bizottság eljárást indíthat – és minden bizonnyal fog is indítani – hazánk ellen.

A biztonságért, a jogszabályok betartásáért felelős szervek gyengesége a fejlődésben elmaradt országok jellemzője. Ezzel szemben a világ legversenyképesebb országaiban a legszigorúbbak a biztonságot szolgáló (környezet- és egészségvédelmi stb.) előírások és az ellenőrzés feltételei olyanok, hogy ezeket ez előírásokat be is tudják tartatni. Magyarországnak nem Etiópia, mégcsak nem is Görögország, hanem a stabil gazdaságot és társadalmat fenntartani képes, biztonságos Skandinávia kellene hogy a követendő minta legyen.

Mint szinte mindenütt, a közigazgatás terén is van pazarlás, és lehet javítani a munka hatékonyságát. Azonban minden intézkedést alapos elemzés kell, hogy megelőzzön, és ennek nyomán kerülhet sor a szükséges ösztönzéseket és számonkéréseket is tartalmazó intézkedési tervek kidolgozására és végrehajtására. **Tehát mindenképp el kell készíteni a törvények által is előírt elemzéseket és kimutatásokat, és meg kell adni az érintetteknek a lehetőséget az észrevételezésre. Meg kell vizsgálni, hogy a jogszabályok által előírt feladatok megfelelő minőségben történő elvégzéséhez milyen személyi és tárgyi feltételek szükségesek, és ehhez kell biztosítani a forrásokat.**

Az elmúlt évek tapasztalatai bebizonyították, hogy a ráfordítások csökkentése csak ront a helyzeten. A gyakorlat sokadszor igazolta azt a sajnálatos, a közigazgatásban ismert „törvényszerűséget”, hogy a „racionalizálás” nem az alacsony hatékonyságú területeket érintette, hanem éppen az ellenőrzés, a közérdek védelme gyengült. Ezért szükséges a kiadások csökkentését egyedül szem előtt tartó „fűnyíróelv” alkalmazása helyett összefüggéseiben vizsgálni a közigazgatást, elkészíteni a hatáselemzéseket, és a feladatokkal arányosan meghatározni a forrásokat. Sok területen a közigazgatásban dolgozók létszámának növelésére,

anyagi feltételeinek javítására van szükség. Forráselvonás helyett meg kell találni a szolgáltatásokkal arányos bevételek beszedésének lehetőségeit.

Az Európai Unió és a globalizáció megnövekedett feladatokat ró az államokra. Valahol mindenki megfizeti ennek az árát. A korrupt, laza ellenőrzésű országok bizonytalansággal, „időzített bombákkal” kell, hogy együtt éljenek. Ha mi a kiszámítható, törvénykövető országok közé kívánjuk sorolni magunkat, akkor ennek árát meg kell fizetni a megfelelően szervezett és finanszírozott közigazgatással. Az ebből eredő gazdasági, társadalmi és környezeti hasznok azonban sokszorosan megtérülnek az állami költségvetésben is.

A 2007. évi költségvetési törvényjavaslat komoly megszorításokat irányoz elő egyes hatóságoknál, ellenőrző szerveknél. Így többek között a következő létszámleépítésekre kerülne sor:

- a környezetvédelmi felügyelőségektől 178 fő,
- a nemzeti parkoktól 91 fő,
- az ÁNTSZ-től 1511 fő (ez újabb 28%-os csökkentés, a 2006-os közel 10%-os után),
- a Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivataltól 7 fő (28%),
- a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőségtől 68 fő (35%),
- a közlekedési felügyeletektől 218 fő (közel 10%),
- az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságtól 53 fő (3%),
- növényvédelmi szolgálattól ? fő (a törvényjavaslatból ennek mértéke – az átszervezések miatt – nem állapítható meg, de értesüléseink szerint itt is leépítések várhatók),
- bár a vám- és pénzügyőrségnél kisebb létszámnövekedést irányoznak elő, ugyanakkor a pénzügyi támogatását jelentősen csökkentik.

Az összehasonlítás nehézségei miatt nem tudtuk pontosan megállapítani, hogy az említett hatóságoknál a jelenlegi színvonal megőrzése, illetve kis mértékű javítása mekkora összeget igényel. Figyelembe véve a várható inflációt és az adóterhek növekedését, ezt összességében 10–15 milliárd forintba tehetjük. Ebből az összegből 5–8 kilométer autópálya építhető meg. Úgy véljük, hogy 5 kilométer autópálya megépítése messze nem ér annyit, mint az ország hírnevének további csorbítása, versenyképességünk gyengítése, valamint a lakosság biztonságának lerontása, alkotmányos jogainak megsértése. Ezért javasoljuk, hogy az autópálya-építések támogatására előirányzott 210 milliárd forintból legalább 10 milliárdot csoportosítsanak át az említett hatóságok tevékenységének támogatására. A következőkben további lehetséges forrásokra is teszünk javaslatot.

Környezet- és természetvédelmi területi szervek

Az Európai Unió a csatlakozásunk előtt megállapította, hogy a környezet- és természetvédelmi területi szerveknél több mint ezer új dolgozó felvételére lenne szükség ahhoz, hogy megfeleljünk az EU követelményeinek. Ezzel szemben azóta folyamatosan csökkentették ezen szervek létszámát.

Jelenleg a környezetvédelmi felügyelőségeken egy-egy ügy elintézésére sokszor csak néhány perc jut. Ritka kivételektől eltekintve az egyes ügyeket érdemi áttekintés nélkül engedélyezik. Helyszíni ellenőrzésekre csak igen elvétve, rendkívüli esetben tudnak sort keríteni. Így a hivatalban dolgozók szinte mindig csak a benyújtott papírok alapján döntenek. Elképzelhető, hogy mennyire tárgyszerűek azok a dokumentumok, amelyeket azok adnak be, akik az adott beruházás mielőbbi megvalósításában, illetve a környezetvédelmi bírságok elkerülésében érdekeltek.

A Környezeti Tanácsadók Hálózata irodái felé egyre gyakrabban jeleznek olyan eseteket, amelyek a környezet- és természetvédelmi állami szervek tevékenységének súlyos hiányosságairól tanúskodnak (így például a Levegő Munkacsoport Környezeti Tanácsadó

Irodája részére 2005-ben 2600 lakossági panasz, bejelentés érkezett, amelyek jelentős részében tulajdonképpen a hatóságok helyett, azok hiányos munkáját kiegészítve kellett az irodának eljárnia). Az illegális hulladéklerakások, a különböző levegőszennyező és komoly zajjal járó tevékenységek sokszor a hatósági ellenőrzések és mérések hiányának tudhatók be, illetve annak, hogy rendkívül ritkává váltak a helyszíni ellenőrzések, és azok színvonala sem mindig megfelelő a dolgozók túlterheltsége miatt. Gyakorivá vált az ügyek elhúzódnása is. Mindez elriaszthatja a tisztességes befektetőket (amelyek a nyugati országokban ilyen visszaéléseket kevésbé követhetnek el – már az ottani közhangulat miatt sem).

2006-ban a KvVM és a felügyelete alá tartozó intézmények 2006. évi engedélyezett létszámkerete 294 fővel (7 190 főről 6 896 főre) csökkent. A természetvédelmi hatóságtól idén június 19-én 78 főt bocsátottak el, november 21-én pedig további 91-et. Így például az utóbbi alkalommal a Duna-Ipoly Nemzeti Parktól 9 főt küldtek el, akik közül 6 természetvédelmi őr volt. Ezek a magasan képzett szakemberek a terepen, a helyszínen védtek a természetet, ami így még inkább ebek harmincadjára jut. Lassan nem lesz már senki, aki az illegális fakivágást, hulladéklerakást, motorozást és más károkozó tevékenységeket megelőzzön, megakadályozzon a természeti területeken. Például Ózd környékén (és még számos helyen az országban) egész hegyoldalak faállományát lopták el éveken keresztül, miközben a média folyamatosan számolt be az ilyen esetekről.

A környezetvédelmi felügyelőségektől most 178 főt bocsátanak el. Értesüléseink szerint mind a környezet- és természetvédelmi területi szervektől elsősorban a legképzettebb, tapasztaltabb és a jogszabályok érvényesítéséért leginkább kiálló szakembereket küldik el. Az ő fizetésük a legmagasabb, tehát így több pénzt tud az állam „megtakarítani”. (A megtakarítás viszont látszólagos, hiszen egy-egy környezeti káresemény sokkal több állami kiadást eredményez, mint a szakemberek megtartása.)

Több forrásból is megerősített értesülésünk szerint még a környezetvédelmi tárca egyes vezetői azt is esetenként lényeges szempontként hangsúlyozzák, hogy a hatóságok „ne akadályozzák, hanem minél gördülékenyebben segítsék a vállalkozások tevékenységét”, utalva arra, hogy nem kell mindenben eleget tenni a környezetvédelmi jogszabályoknak. (Ahelyett, hogy arra adnának utasítást, hogy gyorsabb, professzionálisabb ügyintézésel segítsék a jogszabályok maradéktalan teljesítését, erősítve a jogbiztonságot és az ország versenyképességét.)

A Levegő Munkacsoporthoz érkező lakossági bejelentések növekvő hányada utal arra, hogy a környezet- és természetvédelmi hatóságok olyan intézkedéseket is hoznak, amelyek még a rendkívüli túlterheltség mellett is nehezen magyarázhatók mással, mint korrupcióval vagy felülről jövő, törvényellenes utasításokkal. (A hatóságoknak a törvény szerint az adott ügyre vonatkozó jogszabályok szerint kell a döntéseiket hozniuk, ebben az ellenőrző szerv felettése – például egy miniszter vagy államtitkár – nem avatkozhat bele. Viszont ez utóbbiak nevezik ki és mentik fel az ellenőrző szervek vezetőit, így az ügyek elbírálását is komolyan befolyásolhatják informális utakon.) A folyamatos leépítések, a munkahelyek elvesztésétől való félelem, valamint a legképzettebb és leglelkiesmeretesebb szakemberek elküldése nagy mértékben felgyorsítják a kedvezőtlen folyamatokat.

Sajnos az egyes hatóságok költségvetésének és szakember állományának változásait a 2007-es költségvetési törvény mellékletei a korábbi évekre vonatkozóan más struktúrában tartalmazzák. Összehasonlítási alapot képezhet, hogy míg 2005-ben az igazgatási és háttérintézmények 8,3 milliárd forint; a környezet- és természetvédelmi, valamint vízügyi területi szervek, 21,4 milliárd forint támogatásban részesültek, addig a korábbiakat felváltó fejezetekben a nemzeti park igazgatóságok 2,9 milliárd forint, a környezet-, természetvédelmi és vízügyi hatósági szervek 8 milliárd forint, a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok 13,3 milliárd forint állami támogatásban részesülnek.

Míg a fent említett háttérintézmények alkalmazottainak száma 2005-ben 6 481 fő volt, addig 2007-ben már több mint 10 százalékkal kevesebb, azaz 5 786 fő lesz.

Az alábbiakban idézünk az állampolgári jogok országgyűlési biztosának 2006. szeptember 11-i sajtóközleményéből:

„Az ombudsmani jelentés kitér arra is, hogy a tervek szerint 161 személyt bocsátanak el a környezetvédelmi felügyelőségektől és 78-at a nemzeti parkoktól. A jövő év elejétől meg kívánják szüntetni a bajai Alsó-Duna-völgyi Felügyelőséget és a gyulai Körös-vidékit. Alapvető kérdés, hogy mindez miként fogja érinteni a környezet védelmét szolgáló állami tevékenység hatékonyságát, ha az – mint a vizsgált esetben is – már eddig is elégtelennek, illetve hatékonytalannak bizonyult. Ugyanis – mint a fenti példa is mutatja – számos esetben tapasztalható már most, hogy az átszervezés (leépítés) előtt sincs kapacitás (az ombudsmani megkeresések teljesítésén túl) arra, hogy környezetveszélyeztetés esetén megfelelő időben, kellő hatékonysággal járjanak el a felügyelőségek. A tapasztalatok szerint már most is mellőzniük kell sok esetben – létszám hiányában – az ellenőrzéseket, holott evidencia, hogy a környezeti elemeket érő terhelések, szennyezések jellegükből eredően olyanok lehetnek, hogy azonnali vizsgálatot, tényfeltárást, beavatkozást igényelhetnek.

Az összevonás, a hatósági struktúra átalakítása olyan területen történik, ahol fontos tényező a közelség, valamint a helyi ismeretekkel bíró, megfelelő létszámú, azonnali reagálásra képes szakapparátus. A rendkívül túlterhelt környezetvédelmi hatóságokat érintően tervezett leépítés indokoltságát és ésszerűségét kérdőjelezi meg az a tény, hogy már most sem tudnak megfelelően eljárni. A jog érvényesülése nélkül ugyanakkor jogbiztonság nem létezik.

Aggályos, hogy – a jogi környezetből eredően – a folyamatosan növekvő feladat mennyiséggel terhelt, alulfinanszírozott, alacsony létszámokkal dolgozó hatósági rendszer áll leépítés előtt, mely ezáltal egészében képtelen lesz érvényt szerezni a környezetvédelmi jogszabályoknak.”¹

A környezet- és természetvédelmi területi szervek működésének javításához úgy is elő lehetne teremteni a forrásokat, hogy tovább növelik az eljárási díjakat, illetve kis mértékben megemelnék egyes termékdíjakat, környezetterhelési díjakat. (Jelenleg azonban a változatlan díjtételek és a leépítések miatt egyre kevésbé teljesíthető, növekvő saját bevételi előirányzatokat határoz meg a költségvetés, ami a rejtett elvonások fő eszközeinek egyike.)

ÁNTSZ

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) fő feladata az egészségvédelem, a betegségmegelőzés, az országgyűlés határozatával megerősített Nemzeti Népegészségügyi Program végrehajtása. A lakosság európai mércével mért katasztrofális egészségi állapotán ezzel a programmal lehetne javítani. Az utóbbi idők több eseménye (élelmiszer-botrányok, madárinfluenza) is arra utal, hogy az ÁNTSZ-t erősíteni kell. Azonban az ÁNTSZ már jelenleg is a működésképtelenség határán áll. Csak a legszükségesebb alapfeladatokat tudja ellátni, és azokat is egyre alacsonyabb színvonalon. Az ellenőrzések száma és minősége jelentősen csökkent, a betegségmegelőzési tevékenysége a mélyponton van. Már 2004-ben is komoly létszámcsökkenés volt, amit még súlyosabbá tett, hogy elsősorban a magasabb keresetű, tapasztaltabb dolgozóktól váltak meg. Az nem számított, hogy ezzel nagymértékben csökken a munka minősége.

A lakosság egészségi állapota csak 15–20 százalékban múlik a gyógyító egészségügyön. Elsősorban az életmód és a környezet a meghatározó. Tehát a megelőzésnek döntő szerepe van, és ez sokkal olcsóbb is mind az egyén, mind a társadalom részére, mint az utólagos gyógyítás. Ebben, vagyis a népegészségügyi programok tervezésében, irányításában, a végrehajtás ellenőrzésében alapvető szerepet tölt(ene) be az ÁNTSZ. Az alábbiakban felsorolt országos intézetek és az ÁNTSZ területi szervei volnának az intézményes letéteményesei a megelőzést, a népegészségügyet szolgáló kormányprogramok megvalósításának. Azonban a kormány nemhogy nem biztosítja ehhez a szükséges működési költségeket és az

infrastruktúrát, hanem még a meglévőt is felszámolja. Jellemző például, hogy az egészségmegőrző és a szűrési programokhoz az egymást váltó kormányok éppen a legelső szinten, a városi ÁNTSZ-ekben nem biztosítottak szakembert. Ezt a feladatot is rábízták a hatósági munkát is alig győző tisztiorvosokra és felügyelőkre, majd az ő létszámukat is folyamatosan kurtították.

A laborprivatizáció eddigi tapasztalatai jól mutatják, hogy az ÁNTSZ laboratóriumai nem dolgoznak (illetve nem dolgoztak) rosszul. A környezeti állapot elemzéséhez, a járványok felderítéséhez, megelőzéséhez, a betegek gyógyításához szükséges laboratóriumi vizsgálatok nem azért veszteségesek, mert túl drágán dolgoznak a hazai laboratóriumok, hanem azért, mert az állam és a biztosító nem hajlandó megfizetni a vizsgálatok tényleges költségét sem. A magáncégek ilyen körülmények között természetesen nem kapkodnak a Nyugaton mindenütt nyereséges üzletág után. Most pedig már folyik Központi Kémiai Labor szétverése is: ez az egyetlen – EU támogatással létrehozott – működőképes általános kémiai csúcslabor, amelynek elaprózásával drámaian romlik a teljes laborhálózat hatékonysága.

A megszorítások miatt viszont nem tudják elvégezni a szükséges vizsgálatokat, gyakran legfeljebb „tűzoltó munkára” futja. Például a nyugati országok kórházaiban ötször-hatszor annyi laboratóriumi vizsgálatot végeznek a fertőző gócpontok felderítése és felszámolása érdekében, mint nálunk.

Arra, hogy az ÁNTSZ (és más hatóságok, például a növényvédelmi szolgálat) leépítése miként rontja a versenyképességünket, szomorú példa az élelmiszerek minőségének gyors romlása. Egyre több a bizonytalan összetételű, vegyszerekkel szennyezett, lejárt szavatosságú termék.² Az ilyen termékek forgalmazóinak versenyképessége természetesen javul rövid távon, hiszen saját költségeiket így jelentősen tudják csökkenteni. Ugyanakkor kiszorítják a piacról az egészséges termékek előállítóit, ami nemzetgazdasági szinten többszörösen is rontja a versenyképességünket: a szabályokat betartó, a minőségre ügyelő vállalkozások tönkremennek, exportlehetőségeink beszűkülnek (az európai piacon leértékelődnek a termékeink), a lakosság egészsége tovább romlik (ami jelentős többletköltségeket okoz az államnak, a vállalatoknak és az egyéneknek egyaránt), országunknak még rosszabb lesz a hírneve, ami elriasztja a befektetőket és a tehetősebb turistákat.

A közsféra dolgozóinak rendszeres és nyílt elmarasztalása egyes politikusok és a sajtó részéről, valamint az állandó fenyegetettség a leépítéstől azt eredményezte és eredményezi, hogy a legjobb szakemberek önként elmennek az ÁNTSZ-től, a fiatalok pedig nem választják e jelenleg bizonytalan jövővel kecsegtető pályát. Mire megkerülnek a források a népegészségügyi programokhoz, nem lesz kivel végrehajtani azokat.

A 2005-2006. évi leépítések érintették az országos intézeteket és a területi ÁNTSZ-eket is: az Országos Tisztifőorvosi Hivatalt; az Országos Munkahigiénés és Foglalkozáségszségügyi Intézetet; az Országos Kémiai Biztonsági Intézetet; az Országos Környezet-egészségügyi Intézetet; az Országos Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Intézetet; az Országos Epidemiológiai Központot; az Országos Egészségfejlesztési Intézetet; az Országos Élelmezéségszségügyi és Táplálkozástudományi Intézetet; a Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatalt, a 19 megyei és a fővárosi ÁNTSZ-t, valamint közel 120 városi és kerületi intézetet.

A városi ÁNTSZ intézetek kistérségi határokhoz igazodó átszervezése következtében a korábbi 136 városi intézet száma 109-re csökkent. Ezáltal sok helyütt megszűntek vagy jelentősen csökkentek azok az ellenőrzések, amelyeket a helyszíneket, a körülményeket jól ismerő szakemberek végeztek. 2007-ben az elsorvasztás tovább folytatódik: a jelenlegi 20 megyei ÁNTSZ helyett csak hét régiós intézet lesz, a 109 önálló városi, kerületi intézetből 80-85 marad meg³.

A 2007. évi költségvetési törvényjavaslat szerint az ÁNTSZ 2007. évi kiadása a 2005. évi tényhez viszonyítva több mint 11 milliárd forinttal csökken (33 455 millió forintról 22 134 millióra), ami a meglöduló inflációt és a növekvő adóterheket is figyelembe véve legalább 16 milliárd forintos, vagyis csaknem 50 százalékos elvonást jelent. Az ÁNTSZ létszámát 2007-re további 1427 fővel csökkentenék, miután 2006-ban már elküldtek 557 főt az akkori 6187 fős

létszámból. A reális csökkentés azonban még ennél is nagyobb, mivel 2007-től az Országos Tisztifőorvosi Hivatalba integrálnák az Országos Alapellátási Intézetet, a 84 főt foglalkoztató intézet tervezett költségvetése 2007-ben 325 millió forint. A részben hasonló tevékenységet végző Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal kiadása a 2005. évi tényhez viszonyítva pedig 65,1 millió forinttal (és 7 fővel) csökken.

Különösen megdöbbentő, hogy mindezek a leépítések a kormány akkor kerít sort, amikor a gyógyító egészségügyben is jelentős megtakarításokat irányoz elő. Pedig a betegségek megelőzésével sokkal nagyobb összeget takaríthatna meg (ha már az emberi, erkölcsi szempontokat figyelmen kívül is hagyja).

Közlekedési felügyelet

Az Egységes Közlekedési Hatóság (EKH: ez tulajdonképpen a közlekedési felügyeletet jelenti) pénzügyileg önfenntartó, és ezen felül bevételeinek 35%-át, évi 10 milliárd forintot kell befizetni az állam részére, beleértve évi 2,5 milliárd forint közlekedésbiztonsági hozzájárulást a GKM és a rendőrség részére.

Az EKH bevételeinek túlnyomó része a gépjárművek műszaki vizsgájának díjából származik. Ebből finanszírozza a közúti ellenőrzés költségeit is, amire évi 3–3,5 milliárd forintot költ. Az ellenőrzések célja a közlekedésbiztonság javítása, bizonyos szociális követelmények betartatása, az utak állapotának megóvása és a verseny tisztaságának megőrzése.

Jelenleg körülbelül 150 fő végzi a közúti ellenőrzéseket. Mivel ők egyúttal műszaki vizsgabiztosok is, jelentős részük (amikor sok a vizsgázó jármű, akár 100-an is) a műszaki vizsgákon vesznek részt, azaz ennyivel kevesebben vannak az utakon. Az egy ellenőrré jutó éves költség 8–9 millió forint.

Az Európai Unió 2006-ban megjelent új szabályozása szerint az ellenőrzések arányát jelenlegi 1%-ról, 2008-ra 2%-ra, 2010-re 3%-ra, 2012-re 4%-ra kell emelni, vagyis több mint négyszeresére (figyelembe véve, hogy a járművek száma is folyamatosan növekszik). Ehhez az EKH-nak 2012-ig további 500 főt kellene felvennie. Ezzel szemben 2005-ben 15%-os, 2006-ban további 5%-os létszámcsökkentésre kötelezték. 2007-re pedig újabb 10%-os leépítést irányoztak elő.

A magyarországi létszám a járművek arányát és az ellenőrzések számát tekintve általában megfelel a nyugat-európai országokban alkalmazott létszámnak azzal az óriási különbséggel, hogy ott egyrészt a közlekedési felügyeletnek általában nem feladata a gépjárművek műszaki állapotának a vizsgálata, másrészt a technikai ellátottságuk is jobb, mint nálunk. Ráadásul a gépjármű-állomány is korszerűbb és jobban karban van tartva.

A magyarországi gépjárművek műszaki állapota több okból is rosszabb, mint Nyugat-Európában. Előregedett járműállomány, még mindig sok volt szocialista gyártmányú személy- és tehergépkocsi, és a rendszerváltás után Nyugatról is nagy mennyiségben hoztak be elavult járműveket. Sokszor hiányos a karbantartás, mivel a gépjármű-tulajdonosok kevésbé hajlandóak, illetve tudnak a járműük karbantartására pénzt és időt fordítani, mint tőlünk nyugatra. Nemegyszer a javítóműhelyek munkája is hagy kívánnivalót maga után. Mindezen okok miatt szigorúbban kellene ellenőrizni, és gyakrabban lenne szükség az időszakos műszaki vizsgára. Jelenleg az új járműveket 4 év elteltével kell levizsgáztatni, utána pedig 2 évenként. Közlekedésbiztonsági szempontból mindenképp célszerű lenne a 6 évesnél idősebb járműveket évente vizsgáztatni. Svédországban, ahol nagyon komoly hangsúlyt fektetnek a közlekedésbiztonságra, ilyen szabályozást vezettek be.

Az Egységes Közlekedési Hatóság fejlesztésének egyik forrása a vizsgadíj emelése lehet, amely ma személygépkocsinként 7700 forint, vagyis kb. 29 euró (1 euró = 264 Ft árfolyamon számolva). Nyugat-Európában a díj általában 40 és 50 euró között van, az EU azt tervezi, hogy egységesen 50 euróban állapítja meg.

Emelni kellene a jogosítvány díjait, amelyek jelenleg messze nem fedezik a költségeket. Ma a gyakorlati vizsgadíj egységesen 3660 forint, miközben a tényleges költsége személygépkocsinál meghaladja a 7200 forintot, tehergépkocsinál pedig a 8200 forintot.

A külföldi járművek ellenőrzése esetén a felügyelet nem bírságozhat. Ezért csak a rendőrséggel, a határőrséggel vagy a vámhatósággal együtt célszerű ellenőrzést végezni, ami sokszor gondot jelent, hiszen mindig előre egyeztetni kell, és nem mindig van rá ember. A rendőrség legfeljebb 100 ezer forintos szabálysértési bírságot vethet ki, azonban – a hivatalos indoklás szerint – a korrupció megelőzése céljából készpénzt nem fogadhat el, csak csekket adhat. Viszont a külföldi járművezetőket más országokban már nem mindig tudják nyomon követni, így a bírság tényleges megfizettetésére sokszor nincs mód.

Az útlevelet sem veheti el a közlekedési hatóság. Az egyetlen lehetőség, hogy a közlekedési felügyelet ellenőrei lefoglalják a fuvarlevelet, és csak akkor adják vissza, ha a sofőr letölti a kötelező pihenőidőt, illetve – műszaki hiányosság esetén – amíg nem javítja meg a járművét. Viszont közlekedési szabálysértés (például gyorsajtás) esetében csak a rendőrség intézkedhet, azonban olyan még nem fordult elő, hogy a rendőr arra kérte volna az EKH ellenőreit, hogy ilyen esetben vegyék el a fuvarlevelet. Ezt ugyanis csak a közlekedési hatóság veheti el, a rendőrhatalóság nem!

Mindez rendkívüli mértékben lerontja az ellenőrzés hatékonyságát, hiszen emiatt a külföldi járművezetőket igen nehéz nem lehet a jogszabályok betartására kötelezni.

Készült egy kormányrendelet-tervezet a helyzet megváltoztatására. Ez a tervezet is egy kompromisszum eredménye, és jobbat is lehetne alkotni, de még ennek az elfogadása is jelentős javulást eredményezne. Azonban a rendelet elfogadása már hónapok óta húzódik.

A tengelysúly mérését az UKIG finanszírozza az utak állapotának megóvása céljából. Nagy a gond, hogy sok a túlsúlyos jármű. Különösen az építőanyagot szállító tehergépkocsinál fordul elő, hogy a megengedett 40 tonna helyett a járművek 50 tonnát vagy még annál is többet nyomnak. Ezáltal rendkívüli mértékben rongálják az utakat, fokozottan veszélyeztetik a közlekedés biztonságát, és tisztességtelen versenyelőnyhöz is jutnak.

Az EKH ellenőrei köztisztviselők, munkaidejük reggel 8 órától délután fél 5-ig tart. Amennyiben ezen időponton kívül dolgoznak kétszeres bért kell részükre fizetni, amire a EKH-nak gyakorlatilag nincs forrása. Ezért a túlsúlyos járművek főleg éjszaka és hétvégén közlekednek, amikor alig van ellenőr az utakon.

A bírságtételeket egy miniszteri rendelet 1999-ben állapította meg. Akkor sem voltak különösebben magasak, mára pedig az infláció következtében jócskán vesztek az értékükből. Sokszor érdemesebb kifizetni a bírságot, mint betartani az előírásokat.

Már évekkel ezelőtt felmerült az a javaslat, hogy a bányajegyeket is ellenőrizni kellene, amelyekből visszamenőleg is kiderülne, hogy melyik jármű mennyi építőanyagot fuvarozott a bányákból. Ezt a javaslatot 2005. év végén részben sikerült megvalósítani, az eddigi tapasztalatok országosan eltérő képet mutatnak. A megvalósítás bányahatósági együttműködést igényel, ami helyenként jól működik, helyenként azonban még nem.

A külföldről belépő tehergépkocsikat a határon mérlegelik. A Schengeni rendszer bevezetésével ez nem lesz kötelező az EU belső határain, de a saját érdekünk, hogy továbbra is fenntartsuk a mérlegelést minden határállomáson.

A közlekedési felügyelet ellenőrei ellenőrzik a tehergépkocsik menetíró-készülékeket és menetíró-korongokat is. Évente egy alkalommal minden hazai fuvarozót ellenőriznek.

A közlekedési felügyelet azért is erősíteni kell, mert a közlekedésrendészet létszáma is messze elmarad a szükségéstől. Ezt jól jellemzi a következő idézet: „A közlekedési rendőrök létszámát és a sebességmérők számát tekintve Magyarország egyaránt elmarad az európai átlagtól. A közúti tragédiák számát tekintve azonban az élbolyhoz tartozunk. A jelenleginél hatszor több korszerű, menet közbeni mérésre is képes sebességmérő eszközre lenne szüksége a rendőrségnek – mutatott rá egy közelmúltban megrendezett szakmai konferencián dr. Holló Péter, a Széchenyi István Egyetem tanára, az MTA doktora. (...) Összehasonlításképp: Svájcban 100 ezer lakosra 79 közlekedési rendőr jut, Portugáliában 47, Magyarországon

28.⁴ Ugyanakkor a Közlekedéstudományi Intézet kutatása szerint 2003-ban a közlekedési balesetek miatt 270 milliárd forint veszteség érte a magyar nemzetgazdaságot.⁵

Építésfelügyelet

„Jelenleg – az állam karikatúrájaként – 21 ember felügyeli Magyarországon az építkezéseket, amelyeknek mintegy tíz százalékát ellenőrzik (az európai átlag hatvan százalék).” – Így jellemezte az építésfelügyelet helyzetét nemrég az egyik napilap.⁶

A rendszerváltás után az önkormányzati képviselőtestületek hatáskörébe került a helyi építésügyi jogszabályok, településrendezési eszközök megalkotása (jóváhagyása). Ez elvben erősítette ugyan a helyi érdekek érvényesítését, azonban a laikus képviselőtestület gyakran hozott rövid távú érdekeket szolgáló és a térség fenntartható fejlődését hátrányosan befolyásoló döntéseket, nemegyszer a szakértők illetve a helyi lakosok véleményének figyelmen kívül hagyásával.

Ezzel párhuzamosan a jogalkalmazás, az építési engedélyek kiadása a jegyző illetve a műszaki (építési) osztályok hatásköre. Ez utóbbiak viszont nem függetlenek az önkormányzattól, a polgármestertől. Ez a gyakorlat költséges apparátust köt le, és ugyanakkor – különösen a kisebb önkormányzatok területén – nem biztosított a megfelelő szakértelem. Ismételten előfordul, hogy szabálytalan építési eljárásokat folytatnak le, illetve nem szereznek érvényt a közérdeknek a szabálytalanul építőkkel szemben. Nagyon sok kifogás van az engedélyek kiadása körül, amelyek – szankciók hiányában – nem kerülnek orvoslásra. Legalább ekkora a társadalmi, nemzetgazdasági veszélye annak, hogy a szabálytalan építkezéseket túlságosan gyakran nem állítják le, illetve nem ellenőrzik megfelelően.

Az önkormányzati törvény módosítására pillanatnyilag nem érett meg a politikai helyzet. Arra azonban van lehetőség, hogy a helytelen jogalkalmazást, a jogszabálysértéseket megszüntessék, vagy legalább jelentős mértékben csökkentsék. Ehhez az EU legtöbb államában alkalmazott gyakorlat szerint az engedélyezést egy az önkormányzatoktól független építési hatósághoz kell telepíteni. A jogalkalmazó így kevésbé befolyásolható, kisebb apparátussal működtethető, és a megfelelő szakértelem is biztosítható.

Tervezi is A sokadik átszervezés hatására az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumhoz került építésigazgatás tervezési is a független jogalkalmazó (építési engedélyezési és ellenőrzési) hálózat kialakítását. Azonban ehhez az átmeneti néhány évre többletforrások kellenének, hogy azután tényleg hatékonyan, nagyobb szakszerűséggel tudja a feladatait ellátni.

A költségvetési törvényben az építésfelügyelet részére is megfelelő forrásokat és létszámot kellene biztosítani. Ezt korábban a kormány is szükségesnek tartotta, és idén februárjában be is jelentették ezeket a terveket. *„Az építésfelügyelet létszáma a jövő évtől 170-180 főre növekszik a jelenlegi 20-ról – mondta sajtótájékoztatóján Borsi László az Országos Lakás és Építésügyi Hivatal (OLÉH) elnöke.”*⁷ A jelenlegi építési morál mellett z építésfelügyelet a a bírságok által egészen biztosan behozná a működtetéséhez szükséges forrásokat.

Ezzel szemben a költségvetési törvényjavaslat nem irányoz elő többletforrásokat erre a célra, tehát marad a jelenlegi helyzet. Annak ellenére történik mindez, hogy a szükséges források biztosításával jelentősen növekedhet a jogbiztonság, nemzetgazdasági szinten jelentős költségek takaríthatók meg, sokkal több lehet a jobb minőségű, szabályosan kialakított építmény, és lényegesen kevesebb a közvetlenül és közvetetten okozott kár.

Mindezekon túlmenően megjegyzendő, hogy az építési törvény módosítása, amelyet jelenleg tárgyal az országgyűlés, lazítani kívánja a bírságolási lehetőségeket, ami tovább ösztönözné a jogszabálysértéseket.

Növényvédelem, állategészségügy

A működésképtelenség határán van a növényvédelmi szolgálat és az állategészségügy. A helyzetet jól jellemzi a közelmúltban megjelent számos cikk, amelyek közül itt kettőből idézünk röviden: „A magyar növényvédelmi szolgálat létszámcsökkentések és forráshiány miatt képtelen teljesíteni az Európai Unió által előírt ellenőrzési kötelezettségeit, ami a közelmúlt élelmiszerbotrányai után nem sok jót sejtet.”⁸ „Csaknem húsz százalékkal, 235 fővel csökken jövőre az állategészségügyben dolgozók létszáma. (...) Az állategészségügy létszámcsökkentésének időzítését szakmai és politikai körökben is értetlenséggel fogadták. Szinte nincs olyan nap, hogy ne érkeznének jelzések szomszédos országokból – időnként a határ közeléből – madárinfluenzáról. A kergemarhakór veszélye sem múlt el, és az uniós tagsággal járó nyitottabb határok is fokozott kockázatot jelentenek állat-egészségügyi szempontból. (...) A létszámcsökkentés az ellátás, a kontroll lazulásával jár.”⁹

Az uniós csatlakozás előtti időszakban még arról volt szó, hogy a növekvő hatósági terhek miatt mintegy 150 fővel növelni szükséges az akkor mintegy 1000 embert foglalkoztató állat- és növény-egészségügyi felügyeleti rendszert. A jelenlegi állomány sem képes megbirkózni például a növényvédőszeres besorolásának elmaradásaival és a több évtizede érintetlen engedélyokiratok felülvizsgálatával. Az eltérő agroökológiai adottságok, fogyasztói szokások, növényvédelmi technológia és károsítók miatt a külföldön elvégzett vizsgálatok, értékelések teljes egészében történő átvétele nem lehetséges.

Sajnos, ma már csak a racionalizálásként emlegetett elsorvasztásról hallani. Az utóbbi két évben 170 fővel csökkent az állat- és növény-egészségügyben foglalkoztatottak száma. Értesüléseink szerint a növényvédő-szermaradékok mennyiségének mérésével foglalkozó 7 laboratóriumból is 6 bezárásra ítéltetett.

Ezek következtében a hatóság nem lesz képes a kellő számú vizsgálat elvégzésére, és a ma még uniós szinten is jónak mondható ellenőrző hatóság teljesen elgyengül. A vizsgálati minták számának csökkentése a növényvédőszeres felhasználási fegyelmének és az importtermékek minőségének csökkenését eredményezheti, hisz a lebukás esélye minimálisra csökken.

Nem szabad elfelejteni, hogy ez a hatóság közvetlenül örködik mindannyiunk egészségének védelmében, így a jelenleginél lényegesen nagyobb elismerést érdemelne. Működése nélkül többek között elfogyasztottunk volna több tonna olyan észak-afrikai eredetű primörpaprikát, amely a határértéknél nagyságrendekkel szennyezettebb volt rovarirtóval.

Fontos hangsúlyozni, hogy ezek az intézmények a piaci verseny tisztasága felett örködve a hazai termelőket is segítik, hiszen az importált termékekben a növényvédőszer-maradványok sok esetben jóval magasabbak, mint a hazai árukban.

Az államháztartás hiányát e területen sem egészségünkkel kellene megfizetni. A skandináv országokban jól működő, az ökoszociális piacgazdaságra jellemző eszközök bevezetése lehet a megoldás, melynek értelmében a szennyező fizet. Jelen esetben megfontolandó a dán minta, ahol egyes növényvédőszeresekre külön adót vetnek ki, és az így keletkező többletbevétel az ellenőrző hálózat működését is segíthetné.

A 2007. évi költségvetési törvényjavaslaataiból az egyes évek között változó jogcímei miatt nem derül ki egyértelműen, hogy pontosan milyen mértékben csökken a fogyasztók és jogkövető termelők védelmét szolgáló hatóságok támogatása:

„2/1. alcím Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal

Az alcím az országos hálózattal rendelkező, 2007. január 1-vel felállítani tervezett Hivatal (a korábbi állategészségügyi-, növény-egészségügyi intézmények, földművelésügyi hivatalok, Földművelésügyi Költségvetési Iroda, Állami Erdészeti Szolgálat, Országos Mezőgazdasági és Minősítő Intézet, és az Országos Borminősítő Intézet) költségvetési előirányzatait tartalmazza. A szerkezeti változás feltételét képezi az egyablakos, ügyfélcentrikus, hatékony közigazgatás kialakításának. A Hivatal által 2007-ben teljesíthető kiadás 29.141,4 millió forint, a teljesítendő saját bevétel 14.511,0 millió forint és a támogatás 14.630,4 millió forint.

A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalban összpontosuló szakigazgatási és hatósági feladatokat az új intézmény 2007. évben 3.230,0 millió forinttal kevesebb költségvetési támogatással látja el, mint a Hivatalt alkotó intézmények azt 2006-ban végezték. Az új intézmény működési hatékonyságának javulását nem csak az integráció előnyei eredményezik, hanem a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal és a kamarákkal (érdekképviseletekkel) történő munkamegosztás továbbfejlesztése is.

Felhalmozási kiadások tervezésére nem került sor, ugyanis az elmúlt években az EU tagságra való felkészülés jegyében, egy sor fejlesztés (határállomások, akkreditált laborok, informatikai fejlesztés) fejeződött be. A szervezetkorszerűsítés esetleges egyszeri és központilag nem térített kiadásainak finanszírozását a meglévő eszközök hatékonyabb felhasználásával tervezi a tárca biztosítani.

A hivatal vállalkozási tevékenységet nem folytat, gazdasági társaságban és alapítványban nem vesz részt, illetve nem támogatnak ilyeneket. A Hivatalhoz tartozó szakigazgatási hálózat 2006. évben 695 fős létszámcsökkentést hajtott végre. A költséghatékonyság javítása érdekében a tárca további (1.000 fős nagyságrendű) létszámcsökkentést is tervez, melynek meghatározása folyamatban van. Mindezek figyelembe vételével a tervezett létszám 3784 fő köztisztviselő.”¹⁰

Annyi megállapítható, hogy az FVM intézmények költségvetési támogatási előirányzata a törvényjavaslat szerint 2006 és 2010 között, 47,16 milliárd forintról 35 milliárd forintra, azaz 25,8%-kal csökken. 2007. évben FVM által felügyelt költségvetési intézmények 9,6 milliárd forinttal kevesebb költségvetési támogatást kapnak, az előző évhez viszonyítva. A megtakarítások elsősorban a létszámleépítésekből fakadnak.

Fogyasztóvédelem

Kétséges az is, hogy a fogyasztóvédelmi szervezetek eleget tudnak-e tenni az EU és a hazai jogszabályok által megkövetelt feladataiknak: „A fogyasztóvédelemről szóló második középtávú (2003-2006-os) kormányhatározat ellenére nem történt meg a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség (FVF), valamint a területi felügyelőségek létszámának növelése. A megyékben és a fővárosban jelenleg működő területi felügyelőségek létszámhiányát, a piacfelügyeleti ellenőrzések esetleges elmaradását a fogyasztók érezhetik leginkább.” – mondta a Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetségének (FEOSZ) ügyvezető elnöke¹¹. Ennek ellenére 2006-ban 17 fővel csökkentették a Főfelügyelőség létszámát. Ugyanakkor a fogyasztóvédelmi civil szervezetek támogatását is csökkentették, még inkább kiszolgáltatva a hazai fogyasztókat, akik egyébként is sokkal kevesebb ismerettel rendelkeznek a témáról, és jóval kevésbé képesek a tudatos fogyasztói magatartásra, felkészült vásárlói döntésekre, mint nyugat-európai társaik.

A költségvetési törvényjavaslatból nem világos, hogy 2007-ben mekkora elbocsátásokra lehet számítani. Egyik helyen 68 főről olvashatunk, más helyütt pedig arról, hogy nem történik további elbocsátás.

Vám- és Pénzügyőrség

A vámszerveknél végrehajtott és tervezett további komoly megszorításokat egyenesen megdöbbentőnek tartjuk annak fényében, hogy Magyarországon a fekete gazdaság arányát a GDP-hez viszonyítva 30–35 százalék körülire becsülik. Ugyanakkor a VPOP-nak nyújtott állami hozzájárulás rendkívül hatékonyan szorítja vissza a fekete gazdaságot és növeli az állami bevételeket.¹² 2003. évi adatok alapján a vámhatóságra fordított minden forint 69 forint államháztartási bevételt eredményezett. Fontos még hangsúlyozni, hogy a VPOP által

beszedett összegek szinte teljes egészében javítják országunk versenyképességet, mivel ezek túlnyomó részben a külföldiek, illetve az importot terhelik.

Most már látszik, hogy súlyos hiba volt, hogy az elmúlt években a vámhatóságtól több mint 800 főt, köztük sok tapasztalt szakembert bocsátottak el. Bár az EU-csatlakozással határaink nagy részén megszűnt a vámvizsgálat, azonban a határokon átnyúló bűnözés egyáltalán nem szorult vissza, sőt, inkább erősödött. Ez ellen más országokban úgy vették fel a harcot, hogy a határokon felszabaduló munkaerőt mobil egységeknél alkalmazták, azaz olyan „vámkommandókat” hoztak létre, amelyek az ország egész területén végzik az ellenőrzést. Magyarországon is léteznek ilyenek, de jóval kevesebb, mint amennyire szükség lenne. Ezeknek csempészet felderítése mellett számos egyéb ellenőrzési tevékenységet is kell(ene) végezniük: így például a kamionok engedélyeit, illetve a kamionokkal kapcsolatos egyéb szabályok (útadó megfizetése, hétvégi tilalom, súlykorlátozások stb.) betartását is ellenőrizniük kellene. Egyébként ilyen jellegű ellenőrzéseket jelenleg is nagy számban végeznek (például a menetíró-készülékek, valamint a forgalmi engedélyben megjelölt súly ellenőrzését). Tekintettel az utóbbi időben megszorított balesetekre, ez forgalombiztonsági okokból is rendkívül indokolt. Az eddigi tapasztalatok pedig azt mutatják, hogy sok esetben kizárólag ilyen módon csökkenthető a visszaélések és érvényesíthető a bírság. (Amit a vámhatóság nem szed be a külföldiektől, azt az esetek túlnyomó többségében már más sem szedi be.) Tovább kell erősíteni a nem EU-tagországokkal közös határainkat is (az ún. külső határokat). Ezekre a határokon komoly fellépés szükséges a csempészetrel szemben, hiszen a csatlakozás óta nekünk kell itt megvédeni az EU-t az ember-, kábítószer-, cigaretta-, üzemanyag- és egyéb csempészekkel szemben.

A 2007. évi költségvetési törvényjavaslat szerint viszont a VPOP ráfordításait a 2005. évi 39 936,2 millió forintról 2006-ban 31 697,5 millióra csökkentették, 2007-ben pedig tovább apasztják 31 589,7 millióra. Ez utóbbi az előző évihez képest reálértéken 29 745,5 millió forintot jelent (és ehhez még hozzá kell adni az adóemelések miatti többletköltségeket).

Jegyzetek

¹ http://www.obh.hu/allam/aktualis/aktual_ajob.htm#kornyezetszennyezés

² Ld. például: **Lassan nem is tudjuk, mit eszünk és iszunk.** Magyar Nemzet, 2006. november 25.
http://mn.mno.hu/index.mno?cikk=384810&rvt=15&s_text=haacp&s_texttype=4&pass=3

3

Bujdosót elgázolta a reform. Népszabadság, 2006. november 25. <http://www.nol.hu/cikk/425694/>

⁴ **Gyorshajtás – bűnhődés nélkül? – A traffipaxot a rendőrök sokszor csak villogtatják.** Népszabadság, 2005. november 21. <http://www.nol.hu/cikk/384809/>

⁵ **Mennyit ér egy emberélet?** Index, 2005. február 24.
<http://index.hu/gazdasag/magyar/bales050224/?print>

⁶ **Ónálló lesz-e az építésügyi hatóság?** Magyar Hírlap, 2005. július 30.
http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=95834&archiv=1&next=0

Ld. még:

Engedély nélküli építkezések: Házmesterkedés. Magyar Narancs, 2006.

<http://www.manco.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=10391>

Újraállamosítani az építésügyi munkát. A Mi Otthonunk, 2004.02. <http://www.amiotthonunk.hu/cgi-bin/journal.exe?type=3&ID=846>

⁷ **Szigorúbb építésfelügyelet, ha lesz rá pénz.** NAPI Online, 06.02.14.

<http://www.napi.hu/default.asp?cCenter=article.asp&placein=hirstart&nID=281188>

Tankirándulás építésfelügyelőknek – A jövőben jóval több ellenőrzésre számíthatnak a kivitelezők. Népszabadság, 2006. május 25. <http://nol.hu/cikk/405082/>

⁸ **Leépülő növényvédelmi szolgálat – Kontroll nélkül.** Heti Világgazdaság, 2005. május 4.
<http://hvg.hu/hvgfriss/2005.18/200518HVGFriss159.aspx>

-
- ⁹ **Lapátra kerül az állat-egészségügyi dolgozók ötöde.** Magyar Hírlap, 2005. december 11.: http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=99459&archiv=1&next=0
- ¹⁰ <http://www.parlament.hu/irom38/1145/adatok/fejezetek/fejezetek.htm>
- ¹¹ **Új szelek a fogyasztóvédelemben? - eredmények, problémák és jövőbeni lehetőségek.** A Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetségének sajtónyilatkozata, 2006. július 6. www.feosz.hu/sajto.htm
- ¹² **A közterhek harmada „elvész”.** Népszabadság, 2005. május 30. <http://www.nol.hu/cikk/364057/>